

Research Paper

Podcast; De-familization of the Everyday; Phenomenological Analysis of the Podcast Listening Experience among Users born in the Sixties

Zahra Sadat Chelengar¹, Masoud Kowsar², Mehdi Montazergham³

Received: Jul. 10, 2024; Accepted: Feb. 27, 2025

Abstract

Considering the meaning of "listening" in the media developments is the concern of the present research; How these changes affect the experience and meaning of "listening" in the media life-world.

Podcast as an audio medium was born in the image-saturated culture of new media thanks to iPods, cheap audio software, and blogs. In the meantime, those born in the sixties who have experienced the transition from analog to digital media, as the young generation in the eighties, saw the arrival of podcasts in Iran amid the fever of blogging, social networks such as Twitter, they remember Friend feed and Facebook. Based on the life-media of this generation, the study of their listening experience in the podcast shows the changing meaning of listening as "culture". Based on this, we studied the structure of the podcast listening experience in the media life-world of people born in the sixties with Husserl's transcendental phenomenological approach. We organized the descriptions within the common structure of the users' experience, i.e. "borderline situations of implementing the "technique" of listening to podcasts" and showed how in these situations, the semantic layers of the media life-world are experienced in different ways, and based on this, the listening patterns are detailed as "podcast sub-culture" in the media life-world. These patterns are: immersive, elitist and emancipator, and podcast also has different meanings based on these patterns; Podcast as a narrative in immersive listening, podcast as a shelter in emancipator

¹ PhD student in Communication Sciences, University of Tehran, barrych1987@gmail.com

² Professor of Social Communication Sciences, Faculty Member, Department of Communication, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, mkousari@ut.ac.ir

³ Assistant Professor of Communication Sciences, University of Tehran and Faculty Member, Department of Communication, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, mmontazer@ut.ac.ir

listening, and podcast as packaged knowledge in elitist listening.

Key words: Phenomenology, media life-world, listening culture, podcast

Introduction

In February 2004, Ben Hammersley, in a report titled “The Audible Revolution,” announced the birth of a medium that was booming “thanks to iPods, cheap audio software, and blogs.” In fact, what distinguishes podcasts from other audio media is a set of “cultural practices and meanings that are intertwined with the technologies of their distribution, organization, and consumption” (Morris and Patterson, 2015).

In Iran, podcasting also began in 2004 and began its growth and development in 2007, and after a decade of stagnation, we are witnessing its rise again these days.

Meanwhile, the sixties remember the beginning of podcasting at the height of blogging, and the presence of other social media such as Facebook. Compared to the generations that followed them, especially the eighties, this generation has experienced the transition from analog media such as radio, two-cassette recorders, and small portable recorders such as Walkmans to digital media. As the young generation of the eighties, they were accompanied by the beginning of connection to the global network and the Internet, and, compared to their previous generations, they internalized the new media space in their life-world. Now, “listening to podcasts” has once again taken on an important place in their life-world.

With the resurgence of podcasts in various genres, this generation has rediscovered “listening” in a new form and meaning in their media life; with their numerous social roles and preoccupations, they have not only rediscovered multiple meanings of “listening” in their daily lives through listening to podcasts, but also through the “podcast listening experience” they have redefined their relationship with the new life-space.

In this study, we want to know how the experience of listening to podcasts has been defined as a new listening culture in the media-based life of the sixties? How does the podcast medium, with its multiple meanings in their daily lives, overshadow the semantic layers of their media life-world, namely time, place, communication, everyday knowledge, and the body.

In this study, we aim to provide a phenomenological description of the podcast listening experience among Iranian users born in the 1960s, using Husserlian transcendental phenomenology. The study of their lived experience shows how their shared media life-world plays a role not only in the formation of the structures of the

“podcast listening experience” but also in the meaning of “auditory culture” in the context of media developments.

Main questions

- What is the structure of the podcast listening experience in the media-mediated bio-world of the 1960s?
- How does the podcast experience play a role in the formation of a new listening culture?

Sub-questions:

- How are the semantic patterns of listening formed for podcast users of the 1960s in their media bio-world?
- How are the semantic layers of the media life-world; body, time, knowledge, and relationship experienced in these patterns?
- How does the podcast medium relate to the semantic patterns of listening in the lived experience of users?

Methodology

In this study, we aim to provide a phenomenological description of the podcast listening experience among Iranian users born in the 1360s, using Husserlian transcendental phenomenology. The study of their lived experience shows how their shared media life-world plays a role not only in the formation of the structures of the “podcast listening experience” but also in the meaning of “auditory culture” in the context of media developments.

In this article, the samples were selected purposefully and non-randomly. Based on the technique of in-depth and open interviews, we conducted a conversation with users born in the sixties who listen to podcasts on a regular and daily basis; meaning that they do not include listening to podcasts in their daily routine by chance, but as a conscious choice and as part of a purposeful program.

After conducting 6 interviews, we reached theoretical saturation, meaning that the experiences that the participants from the sixties provided us were similar experiences and we did not reach new findings and no new issues were raised by the interviewees.

Findings

In the theoretical part, we conceptualized the media-enhanced life-world using Alfred Schutz’s concept of the life-world and the theory of media ecology and remediality, and in the part, we understood the cycle of thoughts in the media-enhanced life-world and

its connection to the corporeality of the podcast listening experience as a way to resolve the confounding situations of the media-enhanced life-world. A media-enhanced life-world in which the hierarchy of senses is rearranged in its semantic layers and opens a way to permanently connect to the media space. But how is the meaning of “listening experience” itself redefined in this media-enhanced life-world? With the miniaturization, portability, and speed of media technologies, the meaning of “portable listening” begins within the media-enhanced life-world; that is, where the radio, telephone, and tape recorder go from being isolated objects in still and silent environments to entering a fluid, dynamic space where the semantic layers of the media-enhanced life-world; Body, time, relationship and knowledge are redefined in it.

In this “portable auditory culture”, the “ear” by connecting to a hands-free or even listening through the speaker of a smartphone, creates personalized fluid spaces for us, whose temporal and spatial structures we own, and through which we can structure our daily lives and implement our feelings in them. Feelings that do not have a linear and one-dimensional understanding of space, corporeality, time, place and other semantic layers of the life-world. Rather, they create them within indefinite boundaries; the boundary between presence and absence, solitude and front, being and not being, extraordinary and ordinary, etc.

The experience of listening to podcasts among the sixties, in accordance with their media bio, leads to the formation of shared structures of experience; structures that arise within border situations. It is in these situations that the core of the podcast listening experience has multiple and fluid meanings in every place and every space; sometimes as a further development of the personality, a means of acquiring unconditional knowledge, a means of distinguishing oneself from others, sometimes as a means of communicating with the other, and sometimes as an escape from the other and communicating with the “self,” etc. These meanings construct a set of values culturally and socially in podcast users as a “subculture.” A subculture that can be called the “podcast subculture” in which the user completes his “way of being” in the midst of a dynamic everyday life.

Within this subculture, the semantic layers of the media life-world; time, corporeality, knowledge, and relationship take different forms based on listening in the common structure of the users’ experience. In each of these forms, the user experiences different ways of listening; immersive, elitist, and liberating. Therefore, in the podcast experience, listening is mixed with everyday meanings, narrative, knowledge, and communication, and the podcast also functions as a “microcosm” within the media

life-world; podcast as narrative, podcast as refuge, and podcast as packaged knowledge.

Bibliography

- Baladiforushani, Zahra (2017), Aesthetics of the Production Elements of Newspapers and Audio Magazines in Internet Radio, Master's Thesis, Radio Department, Production Orientation, Faculty of Radio and Television, Tehran [In Persian]
- Barkhordari, Ramadan (2012), explaining the phenomenological approach with emphasis on Merleau-Ponty's phenomenology and examining its methodological requirements in the field of educational research, doctoral thesis, philosophy of education, University of Tehran [In Persian]
- Ghanbari Amrhande, Arman (1395), from Gusan to Naqal; A historical and formal investigation of a metamorphosis, master's thesis, ancient culture and languages, faculty of literature and humanities, University of Tehran [In Persian]
- Inglis, David (2011), Culture and Everyday Life, translated by Moradi, Alireza, Tehran: Nisa Publications [In Persian]
- Mohsenian Rad, Mehdi (2008). Iran in the Communication Galaxy, Tehran: Soroush Publications [In Persian]
- Sabar, Shahu, Baghzian, Albert, Nosrati, Shaghayegh (1403), "A Survey Among Podcast Enthusiasts; What Factors Lead to Audience Loyalty?", Quarterly Journal of Cultural and Communication Studies, Volume 20, Issue 3, pp. 61-86, doi: 10.22034/jcsc.2023.541274.2481 [In Persian]
- Saei, Mehdi (2013). Explaining the characteristics, functions and types of content that can be presented in radio podcasts, Master's thesis, Radio field, Production orientation, Faculty of Radio and Television, Tehran. [In Persian]
- Van Loon, Yost (2009). Media technology from a critical perspective, translated by Ali Qalian, Ahmad (2019), third edition, Tehran: Hamshahri Publications . [In Persian]
- Yadegari, Mohammad Hassan, Montazerqaem, Mehdi, Kashfi Far, Mehdi, (1401), "Generations' Attitudes to Generational Differences Between Generations in Iran Based on Media Socialization", Scientific Quarterly of Cultural Studies-Communications, 23No.58, pp.57-80, DOI:10.22083/JCCS.2021.224629.3042 [In Persian]
- Adorno, Theodor (1976) Introduction to the sociology of music. translated by E. B. Ashton. • New york; The Seabury Press

- Bentz, Valerie Malhotra and. Shapiro, Jeremy J(1998) *Mindful Inquiry in Social Research*, London: Sage Publications
- Birch, Hayley , Weitkamp, Emma (2010), “ Podologues: conversations created by science podcasts”, *new media & society*, 12(6) 889–909
- Bolter, J.David and Grusin, Richard, (2000), *remediation, understanding new media*, USA: Paper back,
- Chan-Olmsted, Sylvia ,Wang , Rang (2020) ,” Understanding podcast users: Consumption motives and behaviors”, *GO(0)*, 1–21
- Fox, Kim, Dowling, David O. & Miller, Kyle (2020), “A Curriculum for Blackness: Podcasts as Discursive Cultural Guides, 2010-2020”, *Journal of Radio & Audio Media*, vol 27 (2): 298-318, DOI: 10.1080/19376529.2020.1801687
- Hassan, Robert, (2009), *Empires of Speed Time and the Acceleration of Politics and Society* Boston:Brill
- Ihde,Don(2007), *Listening and voice : phenomenology's of sound*,2nd edition, State University of New York Press
- Kelli, Boling (2020), *fundamentally different stories that matter: True crime podcasts and the domestic violence survivors in their audiences*, Dissertation for the Degree Doctor of Philosophy, in journalism and mass communications, college of information and communications, university of south carolina
- Llinares, Dario, Fox, Neil & Berry, Richard (2018). *Podcasting: new Aural Cultures and Digital Media*, Switzerland: Palgrave Macmillan
- Merleau-Ponty. Maurice (1945), *Phenomenology of perception*, Translated by. Landes, Donald A, (2012) Routledge, USA and Canada
- Morris, Jeremy Wade, Patterson, Eleanor (2015) “Podcasting and its Apps: Software, Sound, and the Interfaces of Digital Audio”, *Journal of Radio & Audio Media*, 22(2), 220-230, [10.1080/19376529.2015.1083374](https://doi.org/10.1080/19376529.2015.1083374)
- Moustakas, Clarck. (1994). *Phenomenological research methods*. London: SAGE Publications.
- Ong, Walter (1982/2012). *Orality and Literacy the Technologizing of the Word*, London: Routledge,
- Schutz. Alfred. Luckmann ,Thomas (1974) *The Structures of the Life-World*, and, Translated by Richard M. ZAner and H. Tristram. Heinemann • London
- Scolari, C.A, (2012). *Media Ecology: Exploring the Metaphor to Expand the Theory*. *Communication Theory*, 22(2), 204–225. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2012.01404.x>

- Strene, Johnathan. (2003). The Audible Past: cultural origins of sound reproduction. United States of America: Duke University Press
- Truax, Barry (1984) Acoustic Communication, Ablex Publishing Corporation, United States of America
- van Manen, M. (2014). Phenomenology of practice: Meaning-giving methods in phenomenological research and writing. Routledge.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقاله پژوهشی

پادکست؛ آشنایی زدایی از امر روزمره؛ تحلیل پدیدارشناختی

تجربه شنیدن پادکست در میان کاربران متولدین دهه شصت

زهرا سادات چلنگر^۱، مسعود کوثری^۲، مهدی منتظر قائم^۳

تاریخ دریافت: ۰۳/۴/۲۰، تاریخ تأیید: ۰۳/۱۲/۹

چکیده

در نظر گرفتن «شنیدن» به مثابه فرهنگ در سیری از تحولات رسانه‌ای، دغدغه پژوهش حاضر است؛ پادکست به عنوان رسانه‌ای شنیداری، در فرهنگ اشباع شده از تصویر متولد شد. در این میان، متولدین دهه شصت که گذر از رسانه‌های آنالوگ به دیجیتال را تجربه کرده‌اند، ورود پادکست به ایران را در تب و تاب وبلاگ نویسی و حضور رسانه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک به یاد دارند. مطالعه تجربه شنیداری پادکست این نسل، با توجه بر زیست رسانه‌ای که دارند، می‌تواند سیری متغیر از معنای شنیدار به مثابه «فرهنگ» نشان دهد. بر این اساس، ساختار تجربه شنیداری پادکست در زیست‌جهان رسانه‌ای متولدین دهه شصت را با رویکرد پدیدارشناختی استعلایی هوسرلی مطالعه کردیم. توصیفات به دست آمده از مصاحبه‌های پدیدارشناختی را درون ساختار مشترک تجربه کاربران یعنی «موقعیت‌های مرزی اجرای «تکنیک» شنیدن پادکست» سازمان دهی کردیم و نشان دادیم که چگونه در این موقعیت‌ها، اقشار معنایی زیست‌جهان رسانه‌ای به اشکال مختلف تجربه می‌شوند و بر این اساس، الگوهای شنیداری به عنوان «خرده فرهنگ پادکست» در زیست‌جهان رسانه‌ای مفصل بندی می‌شوند. این الگوها عبارتند از: غوطه‌ورانه، نخبه‌گرایانه و رهایی‌بخش و پادکست نیز معانی مختلفی بر اساس این الگوها پیدا می‌کند؛ پادکست به مثابه روایت در شنیدار غوطه‌ورانه، پادکست به مثابه پناهگاه در شنیدار رهایی‌بخش و پادکست به مثابه دانش بسته بندی شده در شنیدار نخبه‌گرایانه. کلمات کلیدی: پدیدارشناسی، زیست‌جهان رسانه‌ای، فرهنگ شنیداری، پادکست

barrych1987@gmail.com

^۱ دانشجوی دکتری علوم ارتباطات دانشگاه تهران؛

^۲ استاد تمام علوم ارتباطات اجتماعی، عضو هیأت علمی گروه ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران؛

mkousari@ut.ac.ir

^۳ استادیار علوم ارتباطات دانشگاه تهران و عضو هیأت علمی گروه ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران؛

mmontazer@ut.ac.ir

مقدمه و طرح مسئله

در فوریه ۲۰۰۴، بن همرسلی در گزارشی به‌عنوان «انقلاب شنیدنی»، تولد رسانه‌ای را اعلام کرد که «به لطف آی‌پادها، نرم‌افزارهای صوتی ارزان و وبلاگ‌ها» در حال رونق بود.

«انقلاب شنیدنی» اشاره به سهولت تولید محتوای پادکست و انقلابی در سازمان پخش رسانه‌های سنتی مانند رادیو بود که می‌تواند نشان‌دهنده تجربه شنیدنی متفاوت از رادیو باشد (لینارس، فوکس و بری ۲۰۱۸: ۲). در واقع، آنچه پادکست را از دیگر رسانه‌های صوتی متمایز می‌کند، مجموعه‌ای از «شیوه‌ها و معانی فرهنگی است که با فناوری‌های توزیع، سازماندهی و مصرف آن آمیخته شده است» (موریس و پترسون، ۲۰۱۵).

در ایران نیز پادکست از سال ۱۳۸۳ آغاز شد و از سال ۱۳۸۶ رشد و بالندگی خود را آغاز کرد و پس از یک دهه رکود، این روزها شاهد اوج گرفتن دوباره آن هستیم.

طبق اولین گزارش پادکست فارسی که توسط پلتفرم «پادادز» منتشر شده است (به نقل از سایت دی‌ام‌برد، ۱۴۰۳)، بیش از ۹ هزار پادکست فارسی تا سال ۲۰۲۴ در ایران تولید شده است و تخمین زده می‌شود که حدود ۸ میلیون نفر به‌طور منظم به پادکست‌های فارسی گوش می‌دهند. این آمار نشان‌دهنده افزایش سالانه حدود ۱۵ درصدی در تعداد شنوندگان پادکست‌های فارسی است.

در این میان، دهه شصتی‌ها آغاز پادکست را در اوج وبلاگ‌نویسی و حضور رسانه‌های اجتماعی دیگر مانند فیس‌بوک به یاد دارند. این نسل در مقایسه با نسل‌های پس از خود به‌ویژه دهه هشتادی‌ها، گذار از رسانه‌های آنالوگ مانند رادیو، ضبط‌صوت‌های دو کاسته و ضبط‌صوت‌های کوچک قابل حمل مانند واکمن به رسانه‌های دیجیتال را تجربه کرده‌اند. آن‌ها به‌عنوان نسل جوان دهه هشتاد، با آغاز اتصال به شبکه جهانی و اینترنت همراه بودند و در مقایسه با نسل‌های قبل ترشان، فضای جدید رسانه‌ای را در زیست‌جهان خود درونی کردند. اکنون دوباره «شنیدن پادکست» در زیست‌جهان آن‌ها جایگاه مهمی را به خود اختصاص داده است.

این نسل با اوج‌گیری دوباره پادکست در ژانرهای مختلف «شنیدن» را با شکل و معنای جدیدی دوباره در زیست‌جهان خود یافته‌اند؛ آن‌ها با مشغله‌ها و نقش‌های اجتماعی متعددی که دارند به‌واسطه شنیدن پادکست نه تنها معانی متکثری از «شنیدن» را در زیست‌روزمره خود باز یافته‌اند بلکه به‌واسطه «تجربه شنیدن پادکست» بازتعریفی از نسبت خود با فضای زیستی جدید پیدا کرده‌اند.

در این پژوهش می‌خواهیم بدانیم چگونه تجربه شنیدن پادکست به‌مثابه یک فرهنگ نوین شنیداری در زیست رسانه‌ای شده دهه شصتی‌ها تعریف شده است؟ رسانه پادکست با معانی متکثر خود در زندگی روزمره آن‌ها چگونه افشار معنایی زیست-جهان رسانه‌ای‌شان یعنی زمان، مکان، ارتباط، دانش روزمره و بدن را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

در این مطالعه، بر آنیم تا با رویکرد پدیدارشناختی استعلایی هوسرلی، توصیفی پدیدارشناختی از تجربه شنیداری پادکست در بین کاربران ایرانی متولدین دهه شصت ارائه دهیم. مطالعه تجربه زیسته آن‌ها نشان می‌دهد، چگونه زیست-جهان رسانه‌ای مشترک آن‌ها نه‌تنها در شکل‌گیری ساختارهای «تجربه شنیداری پادکست» بلکه در معنای «فرهنگ شنیداری» در بستری از تحولات رسانه‌ای نقش دارد.

سؤالات اصلی

- ساختار تجربه زیسته شنیداری پادکست در زیست-جهان رسانه‌ای شده دهه شصتی‌ها چیست؟
 - تجربه پادکست چگونه در شکل‌گیری فرهنگ شنیداری جدید نقش دارد؟
- سؤالات فرعی:
- الگوهای معنایی شنیدن برای کاربران پادکست دهه شصت در زیست-جهان رسانه‌ای آن‌ها چگونه شکل می‌گیرد؟
 - افشار معنایی زیست-جهان رسانه‌ای؛ بدن، زمان، دانش و رابطه در این الگوها چگونه تجربه می‌شود؟
 - رسانه پادکست در تجربه زیسته کاربران چگونه در ارتباط با الگوهای معنایی شنیدن قرار می‌گیرد؟

مروری بر پژوهش‌های پیشین

ادبیات پادکست در جهان

بخش عمده‌ای از مطالعات پادکست بر ظرفیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آن مبتنی بر فرهنگ مشارکتی این رسانه است. بر این اساس، پادکست رسانه‌ای مردمی و دموکراتیک (بری،

۲۰۰۶، بری، ۲۰۱۵)، «تکنولوژی مخرب»^۱ (بری، ۲۰۰۶، ۲۰۱۵، ۲۰۱۸) رهایی‌بخش، جایگزین (فوکس^۲، دولینگ^۳ و میلر^۴، ۲۰۲۰) و انعطاف‌پذیر است.

نحوهی تعامل کاربران با پادکست، عادت‌های شنیداری و انعطاف‌پذیری زمانی و مکانی گوش دادن و مدل تولید و توزیع مشارکتی در مقایسه با رادیو موجب به چالش کشیده شدن یکطرفه‌گی و سلسله‌مراتب انتقال پیام و دانش در سازمان‌های بزرگ رسانه‌ای شده است (هیلی بیرچ^۵ و اما ویتکمپ^۶، ۲۰۱۱).

اولمستد^۷ و وانگ^۸ (۲۰۲۰) در پیمایش «درک کاربران پادکست: انگیزه‌ها و رفتارهای مصرف» اولین بررسی جامع کاربران پادکست در ایالات‌متحده را از دیدگاه انگیزه و استفاده ارائه دادند. پروژه آن‌ها روی انگیزه‌های مصرف، رفتارها و گزینه‌های رسانه‌ای رقیب تأکید دارد. نتایج این مطالعه نشان داد که سرگرمی، اطلاعات و برتری پلتفرم صوتی مهم‌ترین محرک برای مصرف پادکست بودند. (اولمستد و وانگ، ۲۰۲۰).

اوج‌گیری دوباره پادکست در ژانرهای متنوع موجب به وجود آمدن پیوندهای جدیدی میان کاربران و این رسانه شد.

کلی بولینگ^۹ در رساله‌اش با نام «داستان‌های اساساً متفاوتی که اهمیت دارند: پادکست‌های جنایی واقعی»^{۱۰} و بازماندگان خشونت خانگی در بینندگان آن‌ها» این سؤال را مطرح می‌کند که چرا زنان به پادکست‌های جنایی واقعی جذب می‌شوند و چگونه محتوای آن‌ها با تجربیات زندگی‌شان به‌عنوان بازماندگان خشونت خانگی تلاقی می‌کند. (بولینگ، ۲۰۲۰).

ادبیات پادکست در ایران

ادبیات پادکست در ایران بر سه موضوع عمده؛ ظرفیت‌های آموزشی پادکست، ظرفیت‌های دموکراتیک آن در بخش تولید و در مقایسه با رادیو، گونه‌شناسی محتوای پادکست‌های فارسی‌زبان و کمتر بر مخاطبان متمرکز هستند.

¹ Disruptive technology

² Kim Fox

³ David O. Dowling

⁴ Kyle Miller

⁵ Haley Birch

⁶ Emma Weitkamp

⁷ Sylvia Chan-Olmsted

⁸ Rang Wang

⁹ Kelli S. Boling

¹⁰ True crime

شاهو صبار، آلبرت بغزیان و شقایق نصرتی در پژوهشی تحت عنوان «پیمایشی در میان علاقه‌مندان به پادکست؛ چه عواملی بیشتر به وفاداری مخاطبان منجر می‌شود» (۱۴۰۳) نشان داده‌اند که خصوصیتی مانند «پاسخگویی به نیازهای مخاطب»، «کمک به افزایش اطلاعات مخاطب»، «استقبال از ارائه بازخورد به پادکست»، «اهمیت دادن به احساس و تفکر»، «ارائه دقیق اطلاعات»، «کمک به اشتراک اطلاعات مفید» و «فراگیری هدفمند» عوامل مهمی در وفاداری مخاطبان به پادکست‌ها هستند.

مریم اکبری آزاد (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان «فرصت‌ها و تهدیدهای پادکستینگ برای رادیو در ایران از دیدگاه کارشناسان و کارگزاران ارتباطات» نشان می‌دهد که پادکست ظرفیت‌هایی را در سه سطح سازمانی، فردی و محیطی فراهم می‌کند که مهم‌ترین آن‌ها ایجاد فضای رقابتی برای رادیو، گسترش و توسعه رادیوهای تخصصی، شکستن انحصار و ایجاد فضای انتقادی و گفت‌وگو در برنامه‌های رادیویی است.

مهدی ساعی در «تبیین ویژگی‌ها، کارکردها و نوع محتوای قابل‌ارائه در پادکست‌های رادیویی» (۱۳۹۲) هم به کارکردها و ویژگی‌های پادکست پرداخته است و هم نوعی سنخ‌شناسی از محتوای پادکست‌ها ارائه داده است. مطابق با نتایج این پژوهش پادکست‌ها از سه منظر محتوای تولیدی، کارکرد و مالکیت، گونه‌شناسی می‌شوند. از نظر محتوای تولیدی پادکست‌ها به تبلیغاتی، اطلاع‌رسانی، پاراتیزانی و بازپخش کننده و سرگرم‌کننده و از منظر مالکیت می‌توان پادکست را به شخصی، جماعتی، سازمانی و رادیویی تقسیم‌بندی کرد.

زهرا بلدی فروشانی در «زیبایی‌شناسی عناصر تولیدی روزنامه و مجله شنیداری در رادیو اینترنتی» (۱۳۹۶). روزنامه و مجله شنیداری را به‌عنوان رسانه‌ای دو رگه تعریف می‌کند و به تحلیل زیبایی‌شناسی صدا در کنار وجهه تفسیری و تأثیر آن بر نحوه دریافت کاربر می‌پردازد (بلدی فروشانی، ۱۳۹۶).

در این مطالعه ما سعی کرده‌ایم تا از دریچه‌ای به مطالعه پادکست روی آوریم که کمتر در ادبیات موجود به آن پرداخته شده است. یکی تمرکز بر فرهنگ شنیداری و شفاهی، جایی میان امر بدنمند، تاریخی و فرهنگی که در سیر تحولات رسانه‌ای در نظر گرفته می‌شود و دیگری معانی متکثری است که پادکست موجب شده است تا «شنیدن» در زیست رسانه‌ای شده کاربر را به خود بگیرد.

ادبیات نظری

در مطالعات اجتماعی متأثر از سنت روشنگری، انسان، ذهنی بدون جسم قلمداد می‌شود. این دیدگاه، میراثی طولانی در «زمینه‌های بصری» دارد (بول^۱ و بک^۲، ۲۰۲۰). در این گفتمان، سوژه مدرن به دنبال حقیقت یگانه‌ای است که آن را از خلال «دیدن» می‌یابد.

اما به تعبیر دن آیدی^۳ «آغاز انسان در دل کلام و مرکز کلام در نفس و صدا، در شنیدن و گفتار است» (آیدی، ۲۰۰۷: ۳)

در واقع، ابتدای انسان در کلام و شنیدن است؛ جایی که بشر «خود» را با آیین‌های شفاهی روایت کرد؛ یعنی در «شفاهی اولیه» (اونگ، ۱۹۸۲/۲۰۱۲). در این دوره، انسان در تکاپوی ایجاد ارتباط از طریق «صدا» و «زبان» بود.

در ایران نیز، جریان شفاهی بسان درخت تنومندی بود که نگاهداشت آن به واسطه گوسان‌ها، قوال‌ها، نقال‌ها، واعظان دینی انجام می‌شد (قنبری امرهنده، ۱۳۹۵). اما ورود خط به ایران، صنعت چاپ و رسانه‌های مدرن مانند رادیو، گرامافون و تلویزیون، انسان ایرانی را وارد عرصه جدیدی از زیست خود کرد.

ورود گرامافون در سال ۱۹۲۰ به‌عنوان اولین رسانه شنیداری به ایران، «حس جدیدی از شنیدن» را ایجاد کرد؛ افراد، صدای اشخاص غایب را می‌شنیدند (محسنیان راد، ۱۳۸۴: ۱۱۳۵). سپس رادیو به‌عنوان «مهم‌ترین اختراع الکترونیکی» قرن بیستم (استرن، ۲۰۰۳: ۶) در زندگی مردم ایران جایگاهی ویژه پیدا کرد.

با ورود تلویزیون در سال ۱۳۳۷ (محسنیان راد، ۱۳۸۴: ۱۴۷۷)، سپس تلویزیون‌های رنگی، ویدئو و ماهواره در دهه‌های هفتاد و اینترنت در دهه هشتاد رسانه‌های شنیداری به حاشیه رفتند، در این میان، با رواج رسانه‌های شنیداری قابل حمل در اواخر دهه هفتاد و هشتاد مانند واکمن، سی‌دی‌من و دستگاه‌های پخش ام‌پی‌تی‌پی پلیر «تجربه شنیدن» معنایی تازه یافت. سرعت تحولات رسانه‌ای و فرایند سریع جذب فضای جدید رسانه‌ای به‌ویژه پلتفرم‌های تصویری، در زیست-جهان مردم ایران تأثیر بسزایی گذاشت.

¹ Michael Bull

² Les Back

³ Don Ihde

اما گاهی از درون تحولاتی بزرگ، تغییراتی به ظاهر کوچک در فرم‌های رسانه‌ای اتفاق می‌افتد که حسی نوستالژیک و شاید «فراموش شده» را به شکلی دیگر در انسان زنده کنند. ظهور پادکست یکی از همین تغییرات است.

بر این اساس می‌توان از زیست-جهانی صحبت کرد که امر رسانه‌ای چنان در آن تنیده است که نسبت ما با هستی را در اقصای معنایی زمان، مکان، بدن، ارتباط و دانش دگرگون کرده است.

زیست - جهان رسانه‌ای

زیست-جهان به مقوله یا بستر عام کلیت تجربه بشر دلالت دارد و عرصه فراگیری است که کل تجربه متناهی عینی ما را در برمی‌گیرد. بنابراین، «زیست جهان»، جهانی پیشا تأملی است که با تجربه مستقیم داده می‌شود و ماده اولیه تمامی اظهارات متافیزیکی و شناختی ماست (برخورداری، ۱۳۹۲). به عقیده بنتز و شاپیرو (۱۹۹۸: ۱۷۱) زیست-جهان را تجربه زیسته انسان‌ها، کل سیستم تعامل با دیگران و اشیاء را که با معنا و زبان آمیخته شده است در برمی‌گیرد.

آلفرد شوترز زیست-جهان روزمره را، منطقه‌ای^۱ از واقعیت می‌داند که انسان خود را در آن درگیر و درون آن تغییر ایجاد می‌کند. درعین حال، عینیت‌ها و رویدادهای این قلمرو امکانات آزادی عمل او را محدود می‌کنند. فقط در زیست-جهان روزمره می‌توان دنیای مشترک، ارتباطی و پیرامونی ایجاد کرد. در نتیجه، زیست-جهان روزمره، واقعیت اساسی ذهنی و اصلی انسان است (شوترز، ۱۹۷۳: ج ۱: ۳).

زیست-جهان واقعیتی بین‌الذهانی است و ما بدیهی می‌دانیم که انسان‌های دیگری نیز در آن وجود دارند، نه تنها به شیوه‌ای بدنی، بلکه دارای آگاهی‌ای هستند؛ همان آگاهی «من» است (شوترز، ۱۹۷۳: ۴). بنابراین، واقعیت زیست-جهان، جهان اجتماعی و فرهنگی را هم در بر می‌گیرد. تمام اشیاء و رویدادهای مادی که در محیط با آن‌ها مواجه می‌شویم به تمام لایه‌های معنایی تعلق دارند. این لایه‌های معنایی است که چیزهای طبیعی را به اشیاء فرهنگی، بدن‌ها را به هم‌نوعان و حرکات هم‌نوعان را به کردارها، کنش‌ها و ارتباطات تبدیل می‌کند (شوترز، ۱۹۷۳: ج ۱: ۵).

امروزه رسانه‌ها با نقش گسترده‌ای که در ابعاد مختلف زندگی دارند، واقعیت بدیهی شده زیست-جهان روزمره را دستخوش تغییراتی بنیادین کرده‌اند، یعنی تصور زیست-جهان و تعیین

^۱. province

نسبت‌مان با آن بدون در نظر گرفتن واقعیت رسانه‌ای شده غیرممکن است. آنچه که امروزه به‌عنوان «نگرش طبیعی» بدیهی تلقی می‌شود؛ واقعیت رسانه‌ای شده زیست-جهان است. بنابراین، رسانه‌ها نه صرفاً به‌عنوان امکاناتی اضافه شده به زندگی روزمره بلکه به‌مثابه اصل زندگی روزمره در آگاهی انسان بدیهی فرض می‌شوند.

اینجا، رویکرد پدیدارشناسانه، آشنایی‌زدایی از زیست-جهان رسانه‌ای است. یعنی جایی که بدنمندی، مکان، زمان، ارتباط و اساساً «نحوه بودن» انسان، توسط حضور فراگیر رسانه‌ها تعیین می‌شود.

به عقیده ون لون (۱۳۹۱) «رسانه‌ها بخش بنیادینی از هستی انسانی هستند و بسط مفهوم «امر اجتماعی» بدون توجه به شکل‌های خاص رسانه‌گری مسأله آفرین خواهد بود» (ون لون، ۱۳۹۱: ۱۴۷).

برای تکمیل ایده زیست-جهان رسانه‌ای شده، مروری بر اکولوژی یا زیست‌بوم رسانه روشن می‌کند تا واقعیت بدیهی شده امروزه را که بدون چالش می‌گذرد، امر رسانه‌ای شده بدانیم. در رویکرد بوم‌شناسی رسانه‌ای می‌توان این نقش بنیادین را تبیین کرد، بر اساس این رویکرد، فناوری صرفاً به‌عنوان تسهیل‌کننده، وسیله یا ابزار در خدمت چیز دیگری نیست، بلکه باید دیدگاهی هستی‌شناسانه و بنیادی‌تری درباره آن‌ها مطرح شود.

بوم‌شناسی رسانه سعی دارد تا دریابد، چگونه رسانه‌ها آنچه را می‌بینیم یا فکر می‌کنیم ساختار می‌دهند. از نظر مک لوهان رسانه‌ها محیطی هستند که افراد در آن مانند ماهی در آب زندگی می‌کنند. این محیط مکانی است که ما در آن فناوری‌ها را ایجاد می‌کنیم و سیستم‌های ادراکی و شناختی ما را شکل می‌دهند (اسکولاری، ۲۰۱۲).

فراگیری رسانه‌ها در همه ابعاد زندگی روزمره، ایجاد تمایز بین واقعیت زیست-جهان از واقعیت رسانه‌ای شده آن را با مشکل روبه‌رو می‌سازد؛ واقعیت رسانه‌ای شده زیست-جهان، هم برایمان آشکار می‌کند که رسانه‌ها نحوه بودن ما را مشخص می‌کنند و هم اینکه آن‌ها چنان در ساختارهای روزمره‌مان نفوذ کرده‌اند که نمی‌توانیم به‌راحتی اثری از آن‌ها بیابیم. این شبیه ایده باز-رسانه‌گری^۱ بولتر و گروسین (۲۰۰۰) است که طبق آن رسانه‌ها نه‌تنها در ساختن زندگی روزمره سهیم هستند، بلکه با تحولاتشان، واقعیت رسانه‌ای شده روزمره را تصریح می‌کنند.

در ایده باز-رسانه‌گری، رسانه‌ها هم به دنبال محو اثر فناوری یعنی «توهم شفافیت» هستند،

^۱ remediation

هم چندین کنش بازنمایی را تصدیق و آن‌ها را قابل مشاهده می‌کنند. منطق فرا-رسانه، در خلق فضاهای چندرسانه‌ای در دنیای فیزیکی تعریف می‌شود که بر اساس آن هم از رسانه‌ها آگاه هستیم و هم میلمان به بی‌واسطگی را یادآوری می‌کند (بولتر و گروسین، ۲۰۰۰: ۳۶).

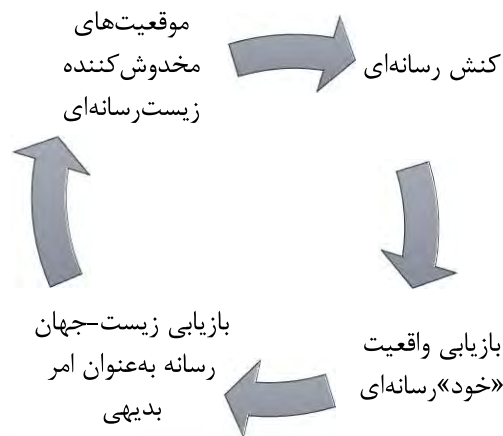
در ارتباط با زیست یک نسل درون زیست-جهان رسانه‌ای، زیست‌بوم رسانه‌ای را می‌توان همان اقلیم تاریخی و رسانه‌ای دانست که نسل‌ها در آن بزرگ می‌شوند. زیست‌بوم رسانه‌ای و اثرگذاری‌اش بر نسل‌ها به‌عنوان اتمسفر تاریخی و اجتماعی هر نسل به حساب می‌آید. (یادگاری و منتظر قائم و کاشفی فر، ۱۴۰۱)

درواقع، چرخه افکار روزمره یک نسل در زیست-جهان رسانه‌ای شده‌اش را نیز می‌توان؛ طبق ایده کلی باز-رسانه‌گری و اکولوژی رسانه توضیح داد.

در زیست-جهان رسانه‌ای چیزی که به‌عنوان بخشی از طرح‌واره جامع عمل می‌کند این است که وجود رسانه‌ای شده‌مان را به‌عنوان امری بدیهی می‌پنداریم و از آنجا که زیست-جهان بیش از هر چیز منطقه عمل و کنش است (شوتز، ۱۹۷۳، ج ۱: ۱۸)، باید راه خود را در زیست-جهان رسانه از طریق امر رسانه‌گری پیدا کنیم و در حین عمل رسانه‌گری است که می‌توانیم با داده‌هایی که طبیعت و جامعه بر ما تحمیل می‌کند کنار بیاییم.

اقتضای معنایی زیست-جهان رسانه‌ای یعنی زمان، مکان، بدن، رابطه و دانش متناسب با واقعیت رسانه‌ای شده تجربه می‌شود. فرد با کنش رسانه‌ای خود، به دنبال باز کردن وضعیتی برمی‌آید که بر او تحمیل می‌شود. در این زیست-جهان آنچه به انسان رسانه‌ای شده تحمیل می‌شود «موقعیت‌های مخدوش‌کننده رسانه‌گری» است. انسان در تنگنای این فضا، با «کنش رسانه‌ای» زیست-جهان رسانه‌ای را بازیابی می‌کند؛ زیست-جهانی که اقتضای معنایی آن به شکلی بنیادین موقعیت فرد را بازتعریف می‌کنند.

به نظر ون لون (۱۳۹۱: ۱۴۴)، «جهت‌گیری ما به سمت جهان به‌واسطه رسانه‌گری از بار عاطفی، احساس و معنا پر می‌شود. یعنی نحوه وجود شبکه‌ای و رسانه‌ای شده ما یک ضرورت اگزیستانسیال (وجودی) است» و دقیقاً این ضرورت وجودی ما در زیست-جهان رسانه در منطقه عمل و کنش رخ می‌نماید.

شکل شماره ۱: چرخه افکار در زیست-جهان رسانه‌ای

«تکنیک شنیداری»؛ فهم «تکنیک‌های بدنی» در زیست-جهان رسانه‌ای

به عقیده شوتز «بدن» ما به زیست-جهان متصل می‌شود و اشیاء و روابط متقابل آن‌ها را تغییر می‌دهد. طبق نظر مرلوپونتی ادراک، به معنای بدن داشتن و سکونت در جهان است و نگرش‌های التفاتی شیوه‌های وجود هستند، راه‌هایی از آنچه که مرلوپونتی، به پیروی از هایدگر، «در جهان بودن»^(۱) می‌نامد. «بدن وسیله کلی ما برای داشتن جهان است و لنگرگاه ما در یک جهان است.» بدن من «نگاه من به جهان است» (مرلوپونتی، ۲۰۱۲: xiv و xv). بنابراین، زیست-جهان، منطقه اعمال زنده بدنی من است (شوتز، ۱۹۷۳: ج ۱: ۳۵)

با تأکید بر اتصال بدن به زیست-جهان رسانه‌ای، می‌توان توضیح داد که چگونه تجربه شنیدن در فضای جدید رسانه‌ای و در موقعیت‌های «مخدوش‌کننده امر رسانه‌گری» تبدیل به تکنیکی برای فراروی از موقعیت‌های محدود‌کننده و بازتعریف آن‌ها می‌شود.

جاناتان استرن (۲۰۰۳) در کتاب «گذشته شنیدنی؛ ریشه‌های فرهنگی بازتولید صدا»^۲، تبارشناسی‌ای برای شنیدن در بستر تحولات رسانه‌ای و اجتماعی ارائه می‌دهد. استرن برای نشان دادن تبارشناسی «تکنیک شنیداری» که الهام گرفته شده از اصطلاح «تکنیک بدنی» مارسل ماوس، است؛ از اختراع گوشی‌های پزشکی آغاز می‌کند تا نشان دهد چگونه شنیدن با واسطه، به رابطه فرد با

¹ être au monde

² The Audible Past, cultural origins of sound reproduction

صدا، بدن و تجربه شنیداری شکل جدیدی داد. منظور استرن از تکنیک، مجموعه‌ای از شیوه‌های مرتبط با گوش دادن و جهت‌گیری‌های عملی به سمت گوش دادن است (استرن، ۲۰۰۳: ۹۱).

ماوس می‌نویسد: «اولین و طبیعی‌ترین شیء فنی انسان، بدن اوست، مجموعه‌ای از تکنیک‌های بدنی وجود دارد که در انطباق دائمی با یک هدف فیزیکی، مکانیکی یا شیمیایی (مثلاً وقتی می‌نوشیم) در مجموعه‌ای از اقدامات دنبال می‌شود و برای فرد، نه به‌تنهایی بلکه توسط جامعه‌ای که به آن تعلق دارد، در مکانی که اشغال کرده است جمع‌آوری می‌شود» (استرن، ۲۰۰۳ به نقل از ماوس، ۱۹۷۹: ۹۱).

ایده مرکزی مارسل ماوس در معنای «تکنیک بدنی»، شیوه‌ای است که در آن افراد بدن‌هایشان را در روزمره مورد استفاده قرار داده، نمایش می‌دهند و می‌فهمند که به رفتارهای بیولوژیکی تعیین‌شده تقلیل‌پذیر نیست (انگلیس ۱۳۹۱: ۸۴).

«تکنیک» به ارتباط بین عمل، فناوری و عقل ابزاری دلالت دارد و نوعی «تولید مستدل»، «راهی برای آشکارسازی»، «وسیله‌ای با مجموعه‌ای از قوانین بازی» است (استرن، ۲۰۰۳: ۹۲). در کلمه «آودیل تکنیک» که آن را «تکنیک شنیداری» ترجمه کرده‌ایم، آودیل^۱ دو تعریف اصلی دارد؛ به‌عنوان اسم، به شخصی اطلاق می‌شود که در او «تصاویر شنیداری» بر محرک‌های لمسی و بصری غالب است. این اصطلاح هم به معنای فیزیولوژیکی اشاره دارد و هم به شرایطی که در آن شنوایی حسی ممتاز برای دانستن یا تجربه کردن است.

بنابراین، تکنیک شنیدن مدرن مجموعه‌ای پایدار از جهت‌گیری‌های عملی به سمت صدا و گوش دادن را ترکیب کرده و شنیدن را به منطق، تفکر تحلیلی، صنعت، حرفه‌ای‌گرایی، سرمایه‌داری، فردگرایی و مالکیت مفصل‌بندی می‌کند. بر این اساس، می‌توان «شنیدن» را در هسته اصلی تاریخ رسانه مدرن موردبازنگری قرار داد (استرن، ۲۰۰۳: ۹۵).

به عقیده استرن «شنیدن» صرفاً یکی از راه‌های شناخت یا تجربه در میان دیگران نیست. بلکه گاهی حسی جدا و در برخی موارد ممتاز است. به همین خاطر، او از آودیل برای اشاره به شنیدن و گوش دادن به‌عنوان شیوه‌های توسعه‌یافته و تخصصی، به‌جای ظرفیت‌های ذاتی استفاده می‌کند.

به نظر استرن جهت‌گیری‌ها و سبک‌های گوش دادن بخشی از چیزی است که به آن عادت‌واره می‌گویند؛ عادت‌واره سوپزکتیویته مشروط اجتماعی و ترکیبی از عرف، تکنیک بدنی، دیدگاه اجتماعی، سبک و جهت‌گیری است (استرن، ۲۰۰۳: ۹۲).

^۱ audile

رویکرد و روش‌شناسی

در این مقاله با رویکرد پدیدارشناختی استعلایی به توصیف تجربه زیسته کاربران دهه شصتی از شنیدن پادکست پرداختیم.

تحقیقات پدیدارشناختی را می‌توان در اصول زیر خلاصه کرد:

۱. پدیدارشناسی بر ظاهر چیزها تمرکز می‌کند، بازگشت به چیزها همان‌گونه که داده شده‌اند.
۲. پدیدارشناسی به بررسی موجودات از زوایا و دیدگاه‌های متعدد تا زمانی که بینشی واحد از جوهر یک پدیده یا تجربه حاصل شود، ادامه می‌دهد.
۳. پدیدارشناسی متعهد به توصیف تجربیات است، نه تبیین یا تحلیل آن‌ها. توصیف‌ها پدیده را زنده نگه می‌دارد، حضور آن را روشن و معانی زیربنایی آن را برجسته می‌کند و پدیده را قادر می‌سازد تا ماندگار شود.
۶. در تحقیق پدیدارشناختی سوژه و ابژه با هم ادغام می‌شوند - آنچه می‌بینیم با اینکه چگونه آن را می‌بینیم، با چه کسی می‌بینیم و با چه کسی هستیم درهم‌تنیده شده است.
۷. در همه مراحل، واقعیت بین‌الذهانی، بخشی از فرآیند است.
۸. داده‌های تجربه، تفکر، شهود، تأمل و قضاوت من به‌عنوان شواهد اولیه تحقیقات علمی در نظر گرفته می‌شود. (موستاکاس، ۱۹۹۴: ۵۴)

تقلیل پدیدارشناختی: تقلیل یا «پوخه»، شامل تعلیق مفروضات، چارچوب‌های مفهومی و دانش قبلی از یک پدیده خاص است و سپس به پدیده کاهش یافته بازمی‌گردد (بنتز و رهوریک، ۲۰۰۸، ون مانن، ۲۰۱۴). پدیدارشناس پس از به تعلیق درآوردن مفروضات، به‌جای ارزیابی پدیده بر اساس تفاسیر از پیش تعیین شده، پدیده را به ساختار اساسی آن تقلیل می‌دهد.

افقی‌سازی: بعد دیگر کاهش پدیدارشناختی، فرآیند افقی‌سازی است. هر بار که فرد عقب می‌نشیند، در فرایندی بی‌پایان، افق جدیدی پدید می‌آید. اگرچه ممکن است درک خود از چیزی را متوقف کنیم، اما امکان کشف نامحدود است. هر افقی که وارد تجربه آگاهانه ما می‌شود، زمینه یا شرایط پدیده است که به آن ویژگی متمایزی می‌بخشد. باید هر یک از افق‌ها و ویژگی‌های زمینه‌مند را در نظر بگیریم تا ما را قادر به درک یک تجربه کند. در فرآیند افقی‌سازی است که پدیدار و کیفیت‌ها شناسایی و توصیف می‌شوند. به هر ادراکی ارزش یکسانی داده می‌شود، اجزای غیرتکراری تجربه به‌صورت موضوعی به هم مرتبط می‌شوند و شرح کاملی به دست می‌آید (موستاکاس، ۱۹۹۴: ۸۲).

تغییر خیالی: تغییر خیالی جستجوی معانی ممکن از طریق استفاده از تخیل، تغییر چارچوب‌های مرجع، به‌کارگیری قطبیت‌ها و معکوس‌ها و نزدیک شدن به پدیده از دیدگاه‌ها، موقعیت‌ها، نقش‌ها یا کارکردهای متفاوت است. هدف، دستیابی به توصیفات ساختاری یک تجربه، عوامل زمینه‌ای و تشدیدکننده‌ای است که آنچه را که تجربه می‌شود، توضیح می‌دهد. چگونه تجربه پدیده به آن چیزی که هست تبدیل شد؟ توصیف ساختارهای اساسی یک پدیده، وظیفه اصلی تغییر خیالی است. با تغییر خیالی می‌توانیم مضامین ساختاری را از توصیفات زمینه‌مند که از طریق کاهش پدیدارشناختی به دست آوردیم استخراج کرده و ساختارهای ممکن از زمان، مکان، مادیت، علیت و رابطه با خود و دیگران را تصور کنیم. بر این اساس، از طریق تغییر خیالی، احتمالات بی‌شماری پدیدار می‌شوند که ارتباط نزدیکی با ماهیت و معانی یک تجربه دارند (موستاکاس، ۱۹۹۴: ص ۸۴).

انتخاب نمونه و جمع‌آوری داده‌ها

در این مقاله نمونه‌ها به‌صورت هدفمند و غیر تصادفی انتخاب شدند. بر اساس تکنیک مصاحبه عمیق و باز با کاربران متولد دهه شصت گفت‌وگویی انجام دادیم که به‌صورت معمول و روزانه پادکست گوش می‌دهند؛ به این معنا که آن‌ها نه برحسب اتفاق، بلکه به‌عنوان یک انتخاب آگاهانه و طی یک برنامه به شکلی هدفمند شنیدن پادکست را در برنامه روزانه خود قرار می‌دهند. پس از انجام ۶ مصاحبه به اشباع نظری رسیدیم به این معنا که تجربیاتی که مشارکت‌کنندگان دهه شصت در اختیارمان گذاشتند، تجربیاتی مشابه بود و به یافته‌های جدید نرسیدیم و موضوع جدیدی از سوی مصاحبه‌شوندگان مطرح نشد.

پروتکل مصاحبه عمیق و باز

مصاحبه‌ها به‌صورت حضوری در مدت‌زمان ۴۵ دقیقه الی ۱ ساعت و نیم صورت گرفتند. قبل از شروع مصاحبه به‌صورت اجمالی موضوع مطالعه را با مشارکت‌کنندگان در میان گذاشتیم و برای ضبط مصاحبه از آن‌ها اجازه گرفتیم. به مشارکت‌کنندگان اطمینان دادیم که نام خانوادگی آن‌ها در گزارش تحقیق آورده نمی‌شود.

اگرچه مصاحبه به شکلی عمیق و باز بود، اما حدود بیست سؤال بر اساس ادبیات نظری یعنی اقشار معنایی زیست-جهان، زیست رسانه‌ای، امکانات نرم‌افزارانه پادکست، تعریف خود پادکست و

ابعاد شنیدن رسانه‌ای طراحی کردیم و بر اساس نحوه مشارکت مصاحبه‌شونده‌ها سؤالات دائماً بازبینی می‌شدند.

در شروع مصاحبه از مشارکت‌کنندگان خواستیم اولین تجربه شنیدن پادکست را به یاد بیاورند؛ اینکه در چه موقعیت روزمره‌ای بودند؛ از لحاظ فیزیکی، بدنی و ... و اولین پادکستی که گوش دادند در چه حوزه‌ای بود و سپس سؤالات را برحسب شیوه درگیری مشارکت‌کننده با گفت‌وگو ادامه دادیم؛ ترجیحات رسانه‌ای، چه چیزهایی باعث شد به شنیدن پادکست ادامه دهند، چگونگی تجربه زمان، مکان و حضور دیگران موقع شنیدن پادکست، ژانرهای موردعلاقه، سابقه شنیدن رادیو، مقایسه رادیو با پادکست، مقایسه پادکست با کتاب و ...

جدول شماره ۲: اطلاعات دموگرافیک

تحصیلات: کارشناسی شغل: کارشناس نرم‌افزار ساکن تهران متاهل	رضا، متولد ۱۳۶۴
تحصیلات: کارشناسی ارشد شغل: کارمند مخابرات ساکن تهران متاهل	سوده، متولد ۱۳۶۴
تحصیلات: دانشجوی دکترا شغل: پژوهشگر ساکن تهران متاهل	محیا، ۱۳۶۶
تحصیلات: کارشناسی ارشد شغل: خانه‌دار ساکن تهران متاهل	حدیثه، متولد ۱۳۶۲
تحصیلات: فوق‌دیپلم شغل: فروشنده و مربی یوگا ساکن تهران مجرد	کیمیا، متولد ۱۳۶۸
تحصیلات: کارشناسی ارشد شغل: مسئول روابط عمومی ساکن تهران متاهل	حسین، متولد ۱۳۶۴

مراحل تحلیل پدیدارشناختی

۱. پیاده‌سازی مصاحبه‌ها و ارائه تحلیل اولیه
۲. فهرست‌بندی مقدماتی هر عبارت مرتبط با تجربه. (افقی سازی)
۳. کاهش و حذف برای تعیین اجزای ثابت: هر عبارت را برای دو شرط ارزیابی کردیم؛ آیا شامل لحظه‌ای از تجربه است؟ آیا امکان انتزاع و کدگذاری وجود دارد؟ اگر چنین بود آن را افقی از تجربه محسوب کردیم. عبارات تکراری و مبهم حذف شدند. افق‌هایی که باقی ماند را اجزای ثابت تجربه در نظر گرفتیم.
۴. مضمون سازی از اجزای ثابت تجربه: اجزای ثابت تجربه را که به هم مرتبط بودند در یک مضمون خوشه‌بندی کردیم که در واقع موضوعات اصلی تجربه مشارکت‌کننده بودند.
۵. اعتبارسنجی مؤلفه‌های تغییرناپذیر و مضامین را در برابر سوابق کامل مشارکت‌کننده بررسی کردیم. (۱) آیا آن‌ها به‌صراحت بیان شده‌اند؟ (۲) آیا با موضوع کلی سازگار هستند؟ (۳) اگر صریح یا سازگار نباشند، به تجربه مشارکت‌کننده مرتبط نیستند و باید حذف شوند.
۶. با استفاده از مضامین ثابت، برای هر مشارکت‌کننده توصیف زمینه‌مند فردی ایجاد کردیم.
۷. برای هر مشارکت‌کننده یک توصیف ساختاری فردی از تجربه بر اساس توصیف زمینه‌مند ایجاد کردیم؛ مرحله‌ای که تغییر خیالی در آن نقش اساسی دارد.
۸. یک توصیف زمینه‌مند-ساختاری از معانی و جوهره‌های تجربه زیسته دهه شصتی‌ها، با ترکیب اجزاء و مضامین ثابت ساختیم. (موستاکاس، ۱۹۹۴)

یافته‌ها

جدول شماره ۳: موضوعات اصلی تجربه برای هر مشارکت‌کننده

خود شنوا؛ آمیزه‌ای از بدن و فضا/پادکست یعنی روایتگری / پادکست یعنی همزیستی لامکان و لازمان/زیست پادکستی؛ بودن در فضاهای ناهمگن واقعی و خیالی/زمان پادکستی یعنی زمان روایی غیرخطی / شنیدار طبقه‌بندی شده	رضا
خلق فضای آکوستیک صمیمی/کتاب خواندن با چشمانی بسته /ساختاردهنده به زندگی روزمره/پادکست یعنی روایت‌های انعطاف‌پذیر/ پادکست یعنی مهمانی نامیرا/ درهم‌آمیزی پادکست با کارهای روزمره: دزهای صوتی غیرقابل نفوذ	سوده
پرکننده سکون و سکوت/جایی برای نبودن/اجرای احساسات روزمره/زیست مرزی در لحظه/غوطه-وری/زمان گریزان تصویر در مقابل زمان درنگ شنیداری	محیا

حَدِيثه	قبيله‌هاى شنيدارى/پرکننده خلاهاى ارتباطى/شکار زمان/خلق «بيرون» در «اندرون»/پادکست يعنى شنيدار گفت‌وگويى در مقابل شنيدار خطابه‌اى/شنيدار جستجوگرانه/شنيدار برنامه‌ريزى شده/تونل‌هايى مخفى براى عبور و مرور/روحي در کالبد مرده زمان
حسين	شنيدن يعنى فرهيختگى/پادکست يعنى رسانه‌اى سريع/پادکست يعنى رسانه‌اى جدى/پادکست يعنى ارجحيت محتوا بر فرم/شنيدار بهره‌ورانه/پس‌انداز زمان/پادکست يعنى اراده معطوف به دانش
کيميا	پادکست به‌مثابه پناهگاه/اتاقى خلوت در کنار «خود»/تجربه دوباره زيسته/فيلترى براى نگاه به واقعيت‌ها/فراگيرى حضور در شنيدن

خلق موقعيت‌هاى مرزى در اجراى «تکنیک شنيدن» پادکست

ظهور پادکست در ميان چرخه افکار براى بازيابى زيست-جهان رسانه‌اى اتفاق مى‌افتد و نحوه‌ها و معانى «شنيدن پادکست» را خلق مى‌کند. اينجا، وقفه در تجربه رسانه‌اى، وقفه‌هاى تحميلي‌اى است که با انتخاب پادکست؛ منجر به بازيابى زيست-رسانه‌اى در تجربه کاربر مى‌شود. به‌طوري‌که گويى اين وقفه‌هاى تحميلي ناپديدشده و جهان رسانه‌اى خود را آشکار مى‌سازد.

«تجربه شنيدارى» به‌مثابه تکنیکی بدنى در (نبود) ارتباط‌ها سخن مى‌گويد، در (نبود) زمان‌ها، زمان را به چنگ مى‌آورد و در (نبود) رسانه‌هاى ديدارى مى‌بيند. تجربه شنيدن پادکست در اين فرايند بازيابى زيست-جهان رسانه‌اى به خلق موقعيت‌هاى مرزى در تجربه کاربر مى‌انجامد.

حضور و غياب - خيال و واقعيت

شنيدن پادکست محيا را به لحاظ بدنى در ارتباط با نقش مادري نگه مى‌دارد؛ سايه‌اى از مادري که راه مى‌رود، نظافت مى‌کند، غذا مى‌پزد و ... حضور محيا در تجربه شنيدارى پادکست، ساحتى بين هست و نيست براى «خود» و «ديگرى» مى‌سازد؛ حضوري سايه‌وار براى ديگرى و حضوري کامل براى خود.

محيا: «وقتي که دارم پادکست گوش مى‌دم مى‌شم حاضر غايب؛ يعنى از دنياى واقعي غيبت دارم. اونجا ديگه برام پادکست شنيدن اولويته نسبت به اونچه که داره در پيرامونم مى‌گذره ... چيزى که روش آگاهم همون پادکسته‌ست نه اون کاري که دارم انجام مى‌دم»

کوچک و قابل حمل بودن ابزارهاى گوش دادن به پادکست، اين «نحوه بودن» پارادوکسيکال را به شکل متحرک خلق مى‌کند. به شکلی که آگاهی از موقعيت بدنمند با فضاي شنيدارى درهم آميخته مى‌شود و کاربر نمى‌تواند بين فعاليت بدنى خود و فضاي روايت پادکست تمايزى تام ايجاد کند.

در تجربه رضا، امتداد جسم او در تجربه شنیداری‌اش، کلیت تجربه او را مرز میان خیال و واقعیت می‌سازد؛ جسمانیت رضا درآمیخته با روایت پادکست است.

رضا: «داری راه میری... از یه جنبه توی رویدادی هستی که مثلاً همون مسئله محاصره فاراب (در روایت پادکست بی پلاس) از یک جنبه هم فیزیکت داره اینجا راه میره حدفاصل (خیابان) جواد کارگر تا ایثار... اون نگاهی که به مغازه‌دار می‌کنی، به عابر پیاده می‌کنی... انگار داری اونارو هم مماس می‌کنی با آدمای توی فاراب که داری راجع بهشون فکر می‌کنی... نوع قدم زدن تو در دنیای فیزیکی خالص از این روایت نیست»

مرزی که کاربر در شنیدن پادکست بین خیال و واقعیت در آن سیر می‌کند به قول شوترز شبیه به «خرده جهانی» (شوترز، ۱۹۷۳: ۲۲) است که به سبب التفات یا عدم التفات، پدید و ناپدید می‌شود. یعنی خرده جهانی کاملاً درآمیخته با روایت. به تبع خلق این خرده جهان‌هاست که فرد هم نحوه پارادوکسیکال «بودن» خود را تجربه می‌کند؛ و هم محدودیت‌های روتین روزمره در تجربه‌اش دائم پدید و ناپدید می‌شود.

سکون و حرکت-سکوت و صدا

حدیثه در توصیف «خود»، زنی است که قبل از مادر شدن اهل تعامل و فعالیت در بیرون از خانه بود اما با شروع تجربه مادری از فضای «بیرون از خانه» و «تعامل» محروم می‌شود.

برای حدیثه «بیرون از خانه» مساوی است با «خود فعال» و اهل «تعامل» و «صدا» هم مساوی است با محیط «بیرون» از خانه؛ بنابراین، پادکست در سکون و سکوت خانه و مراقبت از فرزند برای او موقعیتی مرزی است که او را به «بیرون خانه پر صدا و پرتعامل» وصل می‌کند؛ او با شنیدن پادکست بین دنیای سکون و سکوت با دنیای پر از تعامل و حرکت پلی می‌سازد. با این کار «بیرون خانه» را به «درون خانه» می‌آورد و تعامل و مشارکتی فعالانه از شنیدن می‌سازد، گویی «خود» بیرون از خانه درون خانه شبیه‌سازی می‌شود. حدیثه درون خانه احساس محرومیت از فضاهای بیرون را دارد که صداها در آن حسی از «فعالیت» و «در حرکت بودن» می‌دهد. شنیدن صداها انتخابی چیزی است که او را به فضای بیرون خانه وصل می‌کند.

حدیثه: «خیلی برام مهم بود توی خونه بودم... حاله رو خوب می‌کرد، منو پرتاب می‌کرد به اون فضایی که ازش محروم بودم».

زمان خطی گریزان و زمان به چنگ آمده-روایت خطی و روایت غیرخطی

در زیست-جهان رسانه‌ای فرهنگ سرعت به حدی گسترش یافته است که قلمروها، نقاط خلوت یا فضاهای ساکتی که سرعت در آن‌ها افزایش نمی‌یابد، وجود ندارد. حوزه‌های کمتری که توماس هیلند اریکسن (به نقل از حسن^۱ ۲۰۰۰) آن را «زمان آهسته» می‌نامد، اجازه دارد با سرعت خاص خود توسعه یابد (حسن، ۲۰۰۹: ۲۶). اینجا موقعیت مرزی، به چنگ آوردن زمان گریزان، از خلأهای زمانی بین توالی سریع کارها به وجود می‌آید؛ اما این خلأهایی است که درگیر با واقعیت رسانه‌ای شده زندگی روزمره هستند. انسان در این خلأها درگیر انجام کارها بر اساس اولویتی است که بر او تحمیل می‌شود؛ خلأها موقعیت‌های مخدوش‌کننده رسانه‌گری است که شنیدن پادکست آن‌ها را بر می‌کند تا «زمان آهسته‌ای» برای سکونت کاربر بسازد، این زمان آهسته به دو شکل تجربه می‌شود: زمان دراماتیزه شده و زمان پس‌انداز شده.

زمان دراماتیزه شده و روایت غیرخطی

اصطلاح درام، ما را به یاد داستان‌هایی می‌اندازد که عواطف و احساسات، شکل کلی یک فضا را می‌سازند. زمان گذران روبه‌جلو در تجربه پادکست در قالب مناظر توصیفی و کیفی تجربه می‌شود؛ فرد همچنان که با زمان پیش می‌رود آن را نه با سرعت و روبه‌جلو بلکه به شکلی روایی و غیرخطی تجربه می‌کند. تجربه شنیدن به قاب‌های تصویری گذرانی متصل می‌شود که شکلی روایی و غیرخطی از زمان را می‌سازد. برای رضا وقتی تجربه خود هنگام شنیدن پادکست را توصیف می‌کند؛ قاب‌های تصویری روایت‌گر گذران زمان‌اند:

رضا: «حالا خود این برساخته شدن روایت هم از اثرات پادکسته ولی قشنگ از لحاظ مکانی می‌دونم بین ایثار غربی بودم تا تقاطع کارگر و بهار یعنی تو اون محدوده روشنایی مغازه‌ها آدم‌ها که می‌ومدن و می‌رفتن هنوز تو ذهنم زنده ست».

این زمان را عبارت‌های توصیفی مانند «غروب زمستون» مشخص می‌سازد.

رضا: «...تو اون دوسه ماه اول که این فشار روتین روزمره بود اون بازه زمانی که من از پنج بعدازظهر که از سرکار می‌ومدم خونه نیم ساعت پیاده بود ... که عمدتاً با غروب زمستونم بود به پادکست بی پلاس گوش می‌دادم».

فصلنامه مجله لری
مطالعات فرهنگی و ارتباطات

۳۵

پادکست: آشنایی زدایی از
امر روزمره: تحلیل
بندیدارشناختی تجربه ...

¹ Robert Hassan

زمان پس اندازه شده و روایتی خطی:

مشارکت‌کننده در مقابل زمان متقن و روبه‌جلو، زمان را مانند موضوعی مادی تسلیم خود می‌کند. شنیدن پادکست به او کمک می‌کند تا جایی که زمان در حال «هدر رفتن» است، «زمان» را به‌مثابه یک پس‌انداز مادی گیر بیندازد. زمان برای کاربر جایی ذخیره می‌شود.

حدیثه: «اینکه احساس کنم دارم یه چیزی رو به زندگیم اضافه می‌کنم...»

حدیثه: «احساس می‌کنم که میتونم به‌صورت موازی از زمان استفاده کنم... یعنی هم غذام رو می‌خورم هم گوش میدم خب ... تمرکز رو می‌کنم ... ولی وقتی کتاب دسته فقط دارم کتاب می‌خونم دیگه نمیتونم کنارش کار دیگه‌ای بکنم.»

در این مرز است که پادکست به کلیت محدود کننده زندگی روزمره ساختار می‌دهد. کاربر در مرز میان چیزی ساختارمند (کار روزمره) و فضایی بی آن محدودیت (روایت‌های پادکست) قرار می‌گیرد و در این مرز معنای پادکست و زندگی روزمره دائماً جابه‌جا می‌شوند؛ جایی پادکست معنای روزمره می‌گیرد و گاهی روزمره معنای پادکست.

خود و خلوت - دیگری و جلوت: اتاق شیشه‌ای

فرهنگ جدید شنیداری با هدفون‌های سبک و قابل حمل به تعبیر بری ترواکس (۱۹۸۴) «پایله‌های صوتی» از انسان‌ها می‌سازد که هر زمان بخواهند محیط بیرون و اطراف را از خود دور می‌کنند.

شنیدن پادکست، هم‌زمان که فضای شخصی شده‌ای است که کاربر را احاطه می‌کند، فضایی است که فرد روابط خود با «دیگری» را تنظیم می‌کند؛ ارتباطی، درون ارتباطی دیگر؛ ارتباط اول صمیمی و در یک فضای آکوستیک و از دید «دیگری» نامرئی و ارتباط با «دیگری»؛ جایی که «دیگری» کاربر را در موقعیت تحمیل شده روزمره می‌بیند.

شنیدن پادکست برای سوده اتاقی با دیوارهای شیشه‌ای است که خود را در حال فعالیت بدنی به اطرافیانش نشان می‌دهد؛ ارتباطی که او را از مورد خطاب قرار گرفتن به‌عنوان مادر یا همسر محافظت کند. در این ارتباط، «دیگری»، در مرز «حضور» و «غیاب» کاربر قرار دارد؛ کاربر هم «خود» را برای او «آشکار» می‌کند و هم با شنیدن پادکست خود را «محو» می‌کند.

سوده: «از لحاظ دیگران که دارن می‌بینن مثلاً داری ظرف می‌شوری اون لحظه بچه ت کمتر میاد سمت تو... وقتی ببینه که تو داری تمیزکاری می‌کنی برای اینکه چیزی بهش نگی اتفاقاً یه حفظ فاصله‌ای می‌کنه که میشه مجالی برای اینکه چیزی که دوست دارم رو گوش بدم.»

روزمره و امر خارق‌العاده؛ جاندار انگاری^۱ محیط فناورانه

قابل حمل بودن ابزار شنیدن، آپشن‌های پلت فرم‌های پادگیر، لحن صمیمانه پادکسترها و ساختار روایی پادکست انسان‌سازی از فتاوری را قوت می‌بخشد.

انسانی که با اراده کاربر حاضر می‌شود؛ موجودی خارق‌العاده است که برای رفع عادی‌ترین نیاز روزمره؛ نیاز به گفت‌و شنود ظهور می‌کند و مانند موجودی اسطوره‌ای با کاربر همراه می‌شود و او را در مرز بین روتین‌های روزمره و امر خارق‌العاده نگاه می‌دارد؛ همزیستی بدون قید و شرط، بدون محدودیت‌های زمانی و مکانی، حاضر در همه‌جا طبق اراده کاربر.

اینجا؛ ابزار از یک شیء تبدیل به کنشگر می‌شود تا نحوه وجود را تکمیل کند. همان‌گونه که کیفیت دنیای پیرامون جوامع آنیمیس^۱ بر درک خود انسان در رابطه با آن محیط بازتاب می‌یابد، در فرهنگ تکنولوژیک، نیز انسان‌سازی بسیار قوی عمل می‌کند (آیدی، ۲۰۰۷: ۴۱).

پادکست برای سوده زمانی که باید کارهای خانه را انجام دهد، مانند یک مهمان و برای کیمیا به‌مثابه روانشناسی است که او را برای نزدیکی به «خود» در میان شلوغی‌های روزمره کمک می‌کند.

کیمیا: «شده زمان‌هایی که انرژی ندارم پادکست رو گوش کردم... گذاشتم توی گوشم و گوش کردم و انگار یه تریبی انجام دادم... یعنی به‌تمام‌معنا پناه آدم میشه...»
سوده: «پادکست قشنگ مثل این می‌مونه که تو می‌خوای تو خونه کار کنی مثلاً تو آشپزخونه یه نفر دیگه تو آشپزخونه باشه کنارت و صحبت کنه برای تو جالب‌تره تا اینکه تنها وایسی کار کنی»

نحوه‌های شنیدن پادکست

چیدمان افشار معنایی زیست-جهان رسانه‌ای؛ زمان، مکان، بدنمندی، رابطه و ذخیره دانش در این ساختار مشترک یعنی «موقعیت‌های مرزی در اجرای تکنیک شنیدن پادکست» معنایی از شنیدن و درعین‌حال رسانه پادکست را شکل می‌دهند:

شنیدار غوطه‌ورانه-دراماتیک؛ پادکست یعنی روایتی غیرخطی

در شنیدار غوطه‌ورانه «خود» در زمان و فضایی زیست می‌کند که به شکل دراماتیک تجربه می‌شود. شنیدن پادکست لحظه‌ها را از آن خود می‌کند و موجب می‌شود تا کاربر موقعیت

^۱ Animism

محدود کننده روزمره را با روایت پادکست درهم آمیزد. استفاده از هندزفیری‌های بخصوص بلوتوثی و بی‌سیم این «غوطه‌وری» را تکمیل می‌کند.

در شنیدار غوطه‌ورانه، کاربر «خود» را در فضاهای متداخل روزمره و تجربه شنیداری پادکست می‌بیند؛ تجربه بدنمند کاربر با روایت‌های پادکست درهم می‌آمیزد. کاربر در دنیای فیزیکی خیابان‌ها را با قدم‌هایش طی می‌کند، از قاب‌های تصویری «عبور» می‌کند، اما همه این‌ها در پرتو یک شنیدار در حال حرکت، بعدی روایی می‌یابد.

به همین جهت رسانه پادکست نیز در این نحوه از شنیدن با معنایی غیرخطی از روایتگری عجین می‌شود. روایتی که زمان در آن منعطف پیش می‌رود. کاربر از طریق پادکست و ساختار اپیزودیک و موضوع‌بندی شده آن «خود» را در روایتی متناسب با حال و هوای روزمره خود و بدون ترتیب‌بندی زمانی خاصی قرار می‌دهد. این تفاوتی است که آن را از تجربه رادیویی نیز متمایز می‌کند.

ساختار رادیویی به عنوان ساختاری خطی و روبه‌جلو است که کاربر معمولاً بر حسب اتفاق به آن می‌پیوندد و امکان دسترسی به چیزی را که گذشته به‌راحتی ندارد. شنیدن یک جریان غیر برنامه‌ریزی شده و معمولاً خارج از کنترل است؛ تجربه شنیدن رادیو از نقطه‌ای آغاز می‌شود و کاربر خود را در یک ارتباط عمودی‌ای می‌بیند که مورد خطاب است؛ یعنی «مخاطب». برنامه رادیویی در نقطه‌ای مشخص به پایان می‌رسد و برنامه بعدی شروع می‌شود؛ این چنین ساختاری منطبق بر درکی از زمان به‌مثابه توالی چیزها است.

در تجربه محیا، شنیدن رادیو از نقطه‌ای از جریان روبه‌جلو؛ «اون چیزی که داره پخش می‌شه» آغاز می‌شود. او می‌گوید: «رادیو رو تو انتخاب نمی‌کنی می‌زنی رو یه موجی و اون چیزی که داره پخش می‌شه رو گوش میدی».

ممکن است رادیو دسترسی به آرشیو برنامه‌ها را در پلتفرم‌های جدید امکان‌پذیر سازد اما ماهیتاً مدل ارتباطی عمودی و خطاب‌ه‌وار است اما ماهیت پادکست یعنی فضای انتخابی، دسته‌بندی‌های متنوع موضوعی، ساختار غیررسمی و غیرحرفه‌ای تولید، لحن صمیمی و روایت‌گونه پادکست تجربه شنیدن را کاملاً متفاوت می‌کند.

شنیدار رهایی‌بخش؛ پادکست یعنی پناهگاه

گاهی شنیدن پادکست به‌عنوان راه فرار از موقعیت‌های محدودکننده‌ای است که زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی برای کاربر ایجاد کرده است؛ و به دست آوردن «خود» در فضایی است که

کاربر خود را در آن رها می‌بیند.

در این معنا، «شنیدن» حرکتهای بدنی معمولاً خسته‌کننده و کسالت‌آور را به واسطه ماهیت چندوظیفه‌گی خود از مرکز توجه کاربر حذف می‌کند؛ گویی «زیرجهانی» می‌سازد که در آن واقعیت بدن تبدیل به امری جدا افتاده می‌شود به این معنی که کاربر «خود» را کاملاً از آنچه که جسمش در حال انجام دادن آن است جدا می‌کند.

شنیدار نخبه‌گرایانه؛ پادکست یعنی دانش بسته بندی شده

دیدن به شکل پیش‌فرض بر سایر حواس ارجحیت دارد و در گفتمان روشنگری تنها راه رسیدن به «حقیقت» متصور می‌شد، اما در بستر تحولات رسانه‌ای به‌ویژه در حوزه فناوری‌های ساخت و انتقال صدا چنین انگاره‌ای به چالش کشیده می‌شود. در تجربه کاربران پادکست این «دیدن» است که با توجه به فرهنگ اشباع شده از تصویر و بدون درنگ او را از «حقیقت» دور می‌کند و شنیدن به‌عنوان ابزاری در دسترس بازتعریف می‌شود که «رسیدن به حقیقت» از طریق آن در روزمره‌ترین و غیررسمی‌ترین شرایط ممکن میسر می‌شود.

به نظر آدرنو گوش منفعل و باز است و نباید آنقدر توجه خود را به سمت محرک‌ها معطوف کند تا از آن‌ها محافظت کند (آدرنو، ۵۱). اما پادکست این حالت انفعال را به موقعیتی «شبه فعال» و «جستجوگرایانه» در جهت کسب دانش تبدیل می‌کند.

مثلاً شروع «تجربه مادری» در زنان متولد دهه شصت در این مقاله انگاره «دیدن» را برای دریافت «حقیقت» و «دانش» مانند مطالعه کتاب، تماشای فیلم، رفتن به سینما به چالش می‌کشاند. چرا که چنین فعالیت‌هایی با بدن مادرانه که دائم در حالت آماده‌باش برای مراقبت از کودک است همزیستی ندارد. در این شرایط بازیابی زیست‌جهان رسانه‌ای باید به طریقی باشد که نظم ظاهری محدود‌کننده روتین و موقعیت‌های محدود‌کننده را بر هم نزند. شنیدن پادکست با موضوع‌بندی‌های مختلف و دسترسی آسان به محتوا، بر اساس کتگوری‌های مشخص‌شده در پادگیرها، حسی از درگیر شدن در فعالیت و انجام دادن کارهای جدی رسانه‌ای مانند کسب دانش، دنبال کردن خلاصه یک کتاب و... را به کاربر می‌دهد. در این حالت پادکست دانش بسته‌بندی‌شده‌ای است که از طریق آزادی «سایر اعضای بدن» موجب تغییر نگرش نسبت به مفهوم «دانش» طریقه به دست آوردن آن و تغییر معنای شنیدن می‌شود.

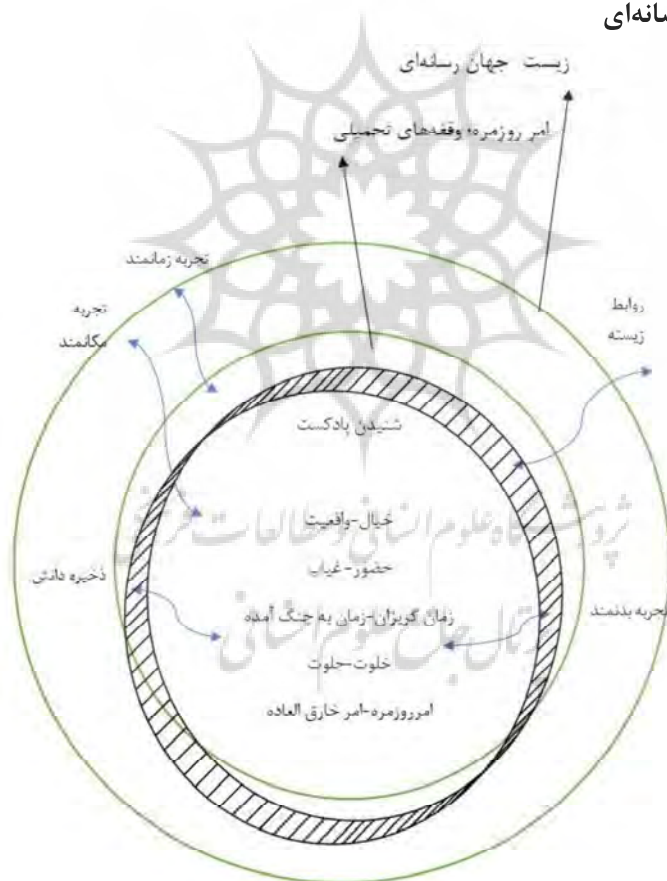
در زیست‌جهان اشباع‌شده از تصویر، «شنیدن» تبدیل به سبک زندگی نخبه‌گرایانه می‌شود.

بازتعریف شنیدن به عنوان ابزاری برای پرورش شخصیتی و توسعه فردی به عنوان «توانمندی» و «دیدن» به عنوان ابزاری برای «سرگرمی» تلقی می‌شود. بازتعریف معنای «شنیدن» در فضای جدید رسانه‌ای از روزنی بیرون می‌آید که گریزان بودن سرعت را با دانش بسته‌بندی شده شنیداری در هر مکان، زمان و فضا جبران می‌کند.

پادکست، دانش بسته‌بندی شده و میانبری در میان شلوغی‌های روزمره است. برای همین مشارکت‌کنندگان، غالباً در جست‌وجوی زمانی برای مطالعه کتاب، پادکست را کشف کرده‌اند تا بتوانند با آن خلأهای سکون و سکوت روزمره را؛ با ایجاد صدایی روایت‌گرانه و انتخاب‌شده پر و به تعبیر آدرنو آن را تبدیل به یک «پیروزی» کنند.

زیست - جهان رسانه‌ای

شکل ۴: ساختار مشترک تجربه پادکست: ترکیب مضامین حاصل از توصیفات ساختاری-زمینه‌مند

بحث و نتیجه‌گیری: فرهنگ شنیداری پرتابل و خرده‌فرهنگ پادکست

در قسمت نظری زیست-جهان رسانه‌ای شده را با استفاده از مفهوم زیست-جهان آلفرد شوتز و نظریه اکولوژی رسانه و باز رسانه‌گری، مفهوم‌پردازی کردیم و در قسمت چرخه افکار در زیست-جهان رسانه‌ای شده و اتصالش به بدنمندی تجربه شنیدن پادکست را راهی برای حل موقعیت‌های مخدوش‌کننده زیست رسانه‌ای فهمیدیم. زیست-جهان رسانه‌ای که در آن سلسله‌مراتب حواس در اقبال معنایی آن بازتنظیم می‌شوند و راهی برای اتصال دائم به فضای رسانه‌ای باز می‌کنند. اما خود معنای «تجربه شنیدن» چگونه در این زیست-جهان رسانه‌ای شده بازتعریف می‌شود؟

با مینیاتوری، قابل حمل شدن و سرعت فناوری‌های رسانه‌ای، معنای «شنیدار پرتابل»، درون زیست-جهان رسانه‌ای آغاز می‌شود؛ یعنی جایی که رادیو، تلفن و ضبط‌صوت از اشیائی جدا افتاده در محیط‌های ساکن و ساکت، به فضای سیال پرتحرکی وارد می‌شوند که اقبال معنایی زیست-جهان رسانه‌ای؛ بدن، زمان، رابطه و دانش در آن بازتعریف می‌شوند.

در این «فرهنگ شنیداری پرتابل»، «گوش» با اتصال به هندزفری یا حتی شنیدن از طریق اسپیکر گوشی‌های هوشمند، فضاهای سیال شخصی‌شده‌ای برایمان می‌سازد که مالک ساختارهای زمانی و مکانی آن هستیم و می‌توانیم از طریق آن‌ها به زندگی روزمره ساختار دهیم و احساسات خود را در آن به اجرا بگذاریم. احساساتی که درکی خطی و یک‌جهتی از فضا، بدنمندی، زمان، مکان و سایر اقبال معنایی زیست-جهان ندارد. بلکه، در مرزهای نامتعینی آن‌ها را می‌سازند؛ مرز بین حضور و غیاب، خلوت و جلوت، بودن و نبودن، خارق‌العاده و عادی و ...

تجربه شنیدن پادکست در میان دهه شصتی‌ها متناسب با زیست رسانه‌ای آن‌ها، به شکل‌گیری ساختارهای تجربه مشترکی می‌انجامد؛ ساختارهایی که درون موقعیت‌های مرزی به وجود می‌آیند. در این موقعیت‌هاست که هسته تجربه شنیداری پادکست، معانی متکثر و سیالی در هر مکان و هر فضایی دارد؛ گاهی به‌مثابه پرورش بعدی از شخصیت، ابزار کسب دانش بدون قید و شرط، ابزاری برای تمایز با دیگران، گاهی به‌عنوان وسیله‌ای برای ارتباط با دیگری و گاهی فرار از دیگری و ارتباط با «خود» و غیره. این معانی، مجموعه ارزش‌هایی را به لحاظ فرهنگی و اجتماعی در کاربران پادکست به‌مثابه یک «خرده‌فرهنگ» می‌سازد؛ خرده‌فرهنگی که می‌توان آن را «خرده‌فرهنگ پادکست» نامید که کاربر در آن «نحوه بودنش» را، در لابه‌لای زیست روزمره پرتحرک، تکمیل می‌کند.

درون این خرده‌فرهنگ، اقشار معنایی زیست‌جهان رسانه‌ای؛ زمان، بدنمندی، دانش و رابطه بر اساس شنیدن در ساختار مشترک تجربه کاربران اشکال متفاوتی می‌گیرد. در هر کدام از این اشکال کاربر نحوه‌های متفاوتی از شنیدن را تجربه می‌کند؛ غوطه‌ورانه، نخبه‌گرایانه و رهایی‌بخش. بنابراین، در تجربه پادکست، شنیدن آمیخته با معانی روزمره، روایت، دانش و آمیخته با ارتباط است و پادکست نیز به‌عنوان یک «خرده جهان» درون زیست‌جهان رسانه‌ای عمل می‌کند؛ پادکست به‌مثابه روایت، پادکست به‌مثابه پناهگاه و پادکست به‌مثابه دانش بسته‌بندی شده.

منابع

- انگلیس، دیوید (۱۳۹۱)، فرهنگ و زندگی روزمره، ترجمه مرادی، علیرضا، تهران: انتشارات نینا
- برخورداری، رمضان (۱۳۹۲)، تبیین رویکرد پدیدارشناختی با تأکید بر پدیدارشناسی مرلپونتتی و بررسی اقتضانات روش‌شناختی آن در حوزه پژوهش‌های تربیتی، رساله دکتری، فلسفه تعلیم و تربیت، دانشگاه تهران
- بلدی فروشانی، زهرا (۱۳۹۶)، زیبایی‌شناسی عناصر تولیدی روزنامه و مجله شنیداری در رادیو اینترنتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته رادیو گرایش تهیه‌کنندگی، دانشکده صداوسیما، تهران
- ساعی، مهدی (۱۳۹۲). تبیین ویژگی‌ها، کارکردها و نوع محتوای قابل‌ارائه در پادکست‌های رادیویی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته رادیو، گرایش تهیه‌کنندگی، دانشکده صداوسیما، تهران.
- صبار، شاهو، بغزیان، آلبرت، نصرتی، شقایق (۱۴۰۳)، «پیمایشی در میان علاقه‌مندان به پادکست: چه عواملی بیشتر به وفاداری مخاطبان منجر می‌شود؟»، فصلنامه مطالعات فرهنگی و ارتباطات، دوره ۲۰، شماره ۳، صص ۶۱-۸۶
- عبدی، مرجان (شهریور ۱۴۰۳)، گزارش پادکست فارسی از یادادز: ۸ میلیون شنونده پادکست فارسی داریم که سالانه ۱۵٪ به این تعداد افزوده می‌شود، برگرفته از لینک <https://dmboard.media/reports/podads-persian-podcast-report-2024>
- قنبری امرهنده، آرمان (۱۳۹۵)، از گوسان تا نقال؛ بررسی تاریخی و شکلی یک دگردیسی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، فرهنگ و زبان‌های باستان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
- محسنیان راد، مهدی (۱۳۸۴). ایران در چهارکهکشان ارتباطی، تهران: انتشارات سروش
- ون لون، یوست (۲۰۰۹). تکنولوژی رسانه‌ای از منظری انتقادی، ترجمه علیقلیان، احمد (۱۳۹۱)، چاپ سوم، تهران: انتشارات همشهری

یادگاری، محمدحسن، منتظر قائم، مهدی، کاشفی فر، مهدی، (۱۴۰۱)، «نگرش نسل‌ها به تمایزات نسلی بین نسلی در ایران بر مبنای جامعه‌پذیری رسانه‌ای»، فصلنامه علمی مطالعات فرهنگی-ارتباطات، سال ۲۳، شماره ۵۸، ص ۵۷-۸۰

- Adorno, Theodor (1976) Introduction to the sociology of music. translated by E. B. Ashton. New york; The Seabury Press
- Baladiforushani, Zahra (2017), Aesthetics of the Production Elements of Newspapers and Audio Magazines in Internet Radio, Master's Thesis, Radio Department, Production Orientation, Faculty of Radio and Television, Tehran
- Barkhordari, Ramadan (2012), explaining the phenomenological approach with emphasis on Merleau-Ponty's phenomenology and examining its methodological requirements in the field of educational research, doctoral thesis, philosophy of education, University of Tehran [In Persian]
- Bentz, Valerie Malhotra and. Shapiro, Jeremy J(1998) Mindful Inquiry in Social Research, London: Sage Publications
- Birch, Hayley, Weitkamp, Emma (2010), "Podologues: conversations created by science podcasts", new media & society, 12(6) 889-909
- Bolter, J.David and Grusin, Richard, (2000), remediation, understanding new media, USA: Paper back,
- Chan-Olmsted, Sylvia, Wang, Rang (2020), "Understanding podcast users: Consumption motives and behaviors", 00(0), 1-21
- Fox, Kim, Dowling, David O. & Miller, Kyle (2020), "A Curriculum for Blackness: Podcasts as Discursive Cultural Guides, 2010-2020", Journal of Radio & Audio Media, vol 27 (2): 298-318, DOI: 10.1080/19376529.2020.1801687
- Ghanbari Amrhande, Arman (1395), from Gusan to Naqal; A historical and formal investigation of a metamorphosis, master's thesis, ancient culture and languages, faculty of literature and humanities, University of Tehran [In Persian]
- Hassan, Robert, (2009), Empires of Speed Time and the Acceleration of Politics and Society Boston: Brill
- Ihde, Don (2007), Listening and voice: phenomenology's of sound, 2nd edition, State University of New York Press
- Inglis, David (2011), Culture and Everyday Life, translated by Moradi, Alireza, Tehran: Nisa Publications [In Persian]
- Kelli, Boling (2020), fundamentally different stories that matter: True crime podcasts and the domestic violence survivors in their audiences, Dissertation for the Degree Doctor of Philosophy, in journalism and mass communications, college of information and communications, university of south carolina
- Llinares, Dario, Fox, Neil & Berry, Richard (2018). Podcasting: new Aural Cultures and Digital Media, Switzerland: Palgrave Macmillan
- Merleau-Ponty. Maurice (1945), Phenomenology of perception, Translated by. Landes, Donald A, (2012) Routledge, USA and Canada
- Mohsenian Rad, Mehdi (2008). Iran in the Communication Galaxy, Tehran: Soroush Publications [In Persian]
- Morris, Jeremy Wade, Patterson, Eleanor (2015) "Podcasting and its Apps: Software, Sound, and the Interfaces of Digital Audio", Journal of Radio & Audio Media, 22(2), 220-230, [10.1080/19376529.2015.1083374](https://doi.org/10.1080/19376529.2015.1083374)

- Moustakas, Clark. (1994). Phenomenological research methods. London: SAGE Publications.
- Ong, Walter (1982/2012). Orality and Literacy the Technologizing of the Word, London: Routledge,
- Sabar, Shahu, Baghzian, Albert, Nosrati, Shaghayegh (1403), "A Survey Among Podcast Enthusiasts; What Factors Lead to Audience Loyalty?", Quarterly Journal of Cultural and Communication Studies, Volume 20, Issue 3, pp. 61-86, doi: 10.22034/jcsc.2023.541274.2481
- Saei, Mehdi (2013). Explaining the characteristics, functions and types of content that can be presented in radio podcasts, Master's thesis, Radio field, Production orientation, Faculty of Radio and Television, Tehran.
- Schutz, Alfred. Luckmann, Thomas (1974) The Structures of the Life-World, and, Translated by Richard M. Zaner and H. Tristram. Heinemann • London
- Scolari, C.A, (2012). Media Ecology: Exploring the Metaphor to Expand the Theory. *Communication Theory*, 22(2), 204–225. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2012.01404.x>
- Strene, Johnathan. (2003). The Audible Past: cultural origins of sound reproduction. United States of America: Duke University Press
- Truax, Barry (1984) Acoustic Communication, Ablex Publishing Corporation, United States of America
- Van Loon, Yost (2009). Media technology from a critical perspective, translated by Ali Qalian, Ahmad (2019), third edition, Tehran: Hamshahri Publications .[In Persian]
- van Manen, M. (2014). Phenomenology of practice: Meaning-giving methods in phenomenological research and writing. Routledge
- Yadegari, Mohammad Hassan, Montazerqaem, Mehdi, Kashfi Far, Mehdi, (1401), "Generations' Attitudes to Generational Differences Between Generations in Iran Based on Media Socialization", Scientific Quarterly of Cultural Studies-Communications, 23No.58,pp.57-80,DOI:10.22083/JCCS.2021.224629.3042 [In Persian]